

**ОИД БА БАЪЗЕ ЧАБҲАҶОИ
ТЕХНОЛОГИЯИ ТАШАККУЛИ
ФАРҲАНГИ ИҚТИСОДИИ
ДОНИШЧЌҶҲИ МАКОТИБИ ОЛӢ
О НЕКОТОРЫХ
АСПЕКТАХ ТЕХНОЛОГИИ
ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ
СТУДЕНТОВ ВУЗОВ
ON SOME ASPECTS
OF THE TECHNOLOGY OF
FORMING THE CULTURE OF
ECONOMIC THINKING OF
UNIVERSITY STUDENTS**

Наботов Зафар Чалилович, унвонҷӯи кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии МДТ «ДДХ ба номи акад. Б.Гафуров» (Тоҷикистон, Хучанд)

Наботов Зафар Джалилович, соискатель кафедры социальной и профессиональной педагогики ГОУ «ХГУ имени акад. Б.Гафурова» (Таджикистан, Худжанд)

Nabotov Zafar Jalilovich, Applicant of the Department of Social and Professional Pedagogy, SEI "KhSU named after acad. B.Gafurov" (Tajikistan, Khujand), **E-mail.** z.nabotov@mail.ru

Калидвожаҳо: фарҳанги тафаккури иқтисодӣ, технологияи педагогӣ, раванди таълим, салоҳиятноки, ташаққул, мақсаднокӣ, омӯзгор, донишҷӯӣ, макотиби олӣ, маводи таълимӣ

Дар мақола баъзе чабҳаҷои технологияи ташаққули фарҳанги иқтисодии донишҷӯёни макотиби олӣ баррасӣ гардидааст. Қайд шудааст, ки таълими самаранокӣ донишҷӯ ва соҳибкасб шудани вай иҷрои ду шартро талаб мекунад: якум, ба таълимғирандагон бояд олами фарҳангро дар мутобиқи доираи дониши инсонӣ пешкаш кард; дуюм вай худро бояд чун субъекти қобили ғаёлона азхуд кардани ин ҷаҳон нишон диҳад, ки муҳтавои он ба касбиаш ҳаммонанд аст. Масъалаи ташаққули мақсаднокӣ фарҳанги тафаккури иқтисодии донишҷӯён танҳо бо усулҳои анъанавии омодагии иқтисодӣ ҳаллу фаъл намешавад. Хулоса шудааст, ки бояд роҳи усулҳои навро дарёфт кард, ки тағйироти ҷиддиро ҳам дар муҳтавои таълим ва ҳам усули татбиқи раванди таълим, ҳамчунин дар шуури донишҷӯёну омӯзгорон пешбинӣ менамоянд.

Ключевые слова: культура экономического мышления, педагогическая технология, процесс обучения, компетентность, формирование, целеположение, преподаватель, студент, вуз, учебный материал

В статье рассматриваются некоторые аспекты технологии формирования культуры экономического мышления студентов вузов. Отмечается, что эффективное обучение студента и его становление как профессионала требует соблюдения двух условий: во-первых, необходимо предоставить обучаемым мир объектов культуры в данной области человеческого знания, и, во-вторых, он должен проявить себя как субъект, способный активно-преобразующим образом освоить этот мир, содержание которого адекватно его профессии. Задача целенаправленного формирования культуры экономического мышления у студентов не может быть решена только с помощью традиционных методов экономической подготовки. Сделан вывод о том, что нужны новые подходы, требующие серьезных изменений и в содержании образования, и в способах осуществления учебного процесса, и в сознании студентов и преподавателей.

Keywords: culture of economic thinking, pedagogical technology, learning process, competence, formation, goal setting, teacher, student, university, educational material

The article dwells on some aspects of the technology of forming the culture of economic thinking of university students. It is noted that effective student education and his development as a professional require the fulfillment of two conditions: first, it is necessary to provide students with a world of cultural objects in this field of human knowledge, and, secondly, he must prove himself as a subject capable of actively transforming this world, the content of which is adequate to his profession. The task of purposefully forming a culture of economic thinking among students cannot be solved only with the help of traditional methods of economic training. It is concluded that new approaches are needed that require major changes in the content of education, in the ways of implementing the educational process, and in the minds of students and teachers.

Дар шароити муосири рушди низоми таҳсилоти касбӣ омодагӣ ба интиҳоб ва азхудкунии касб бо донишҷӯи талаботи касб ба шахс ва арзёбии муносиби шахс ба сифатҳои зарурии касбӣ, ҳалли бомуваффақияти вазифаҳои таълимӣ ва касбӣ муайян карда мешавад.

Интиҳоби касб он вақт муваффақона мешавад, ки агар инсон ғаёлияти меҳнатнашро самаранок ба роҳ монад, ба ҷамъият манфиат оварда, аз он қаноатманд гардад. Ҳамзамон заҳмати психофизиологии ӯ барои гирифтани таълимоти касбӣ ва дар амал татбиқ намудани таълимоти касбӣ аз меъёр зиёд набошад.

Амалан азхуд намудани касб дар раванди таҳсилоти касбӣ, баланд бардоштани таҳассус, тақмили касб, бешак, ҳаматарафа шинохти муҳтавои фаъолияти меҳнатӣ дар ҳамбастагӣ бо вазифаҳои он, восита, натиҷа ва ғайраро талаб мекунад.

Иқтимоишавӣ дар давраи донишҷӯӣ (хосса дар курсҳои 2 ва 3) дар худ ҳолати ба худ ҳосил мушкilotро дорад, ки муҳтавои асосии он зарурати худмуайянсозии воқеии ҳаётиро (дар фарқият аз модуликунонии шахсияти худ дар давраи наврасӣ) ба вуҷуд овардааст.

Шахсият бояд дар ҳолати омодагии руҳӣ нисбати ворид шудан ба раванди таълиму тарбия қарор дошта бошад. Мутобиқ ба андешаи А.Н.Леонтев «шахсият дар ҷаҳорҷӯбаи истеъмоли рушд қарда наметавонад, балки рушди он зарурати ивази истеъмолиро ба бунёдкуни пешбинӣ менамояд» [4, с.62]. Таълими самараноки донишҷӯ ва соҳибкасб шудани вай иҷроӣ ду шартро талаб мекунад: яқум, ба таълимгирандагон бояд олами фарҳангро дар мутобиқи доираи дониши инсонӣ пешкаш қард; дуюм вай худро бояд чун субъекти қобили фаъолони азхуд қардани ин ҷаҳон нишон диҳад, ки муҳтавои он ба касбаш ҳаммонанд аст.

Масъалаи ташаккули мақсадноки фарҳанги тафаккури иқтисодии донишҷӯён танҳо бо усулҳои анъанавии омодагии иқтисодӣ ҳаллу фасл намешавад. Бояд роҳи усулҳои навро дарёфт қард, ки тағйироти ҷиддиро ҳам дар муҳтавои таълим ва ҳам усули татбиқи раванди таълим, ҳамчунин дар шури донишҷӯёну омӯзгорон талаб дорад.

Самти самараноки таҳияи дастур дар ин ҷода муносибати технологияи салоҳиятноку мақсаднок ва шахсиятиро фаъолноки маҳсуб мешавад. Ташкили раванди таълим аз мавқеи ин муносибат ба ҷараёни ташаккули салоҳияти касбии иқтисодӣ, шакли технологияи дорои нишонаҳои тавсифӣ медиҳад: концептуалӣ (асоснокӣ ба назарияи фаъолияти таълимӣ); ҳадафгузори ташхисӣ; самтноки дар рушди шахсият; ҷалби таълимгирандагон ба фаъолияти таълимӣ; таъба қори мустақилонаи фосилавии таълимгирандагон бо маводи таълимии тайёр; танзимноки назорати азхудкунии дониш ва усулҳои фаъолият; азнавтатқорқунӣ (таҷдид); идоранокии раванд.

Ташаккули тафаккури иқтисодии донишҷӯён бо воситаҳои ҳалли масъалаҳои иқтисодӣ дар ин ҳолат имконияти раванди таълиму тарбияро васеъ ва сатҳи фарҳанги умумии таълимгирандагонро баланд мебардорад.

Нахустин фаҳмиши маводи таълимӣ дар раванди шунидани лексия ба вуҷуд меояд. Барои ҷоннок сохтани фаъолияти донишандӯзӣ воситаҳои виузалӣ (видео, тасвирҳо) истифода мешавад. Фаҳмиши минбаъда ва ба хотир нигоҳ доштани маводи таълим дар раванди қори мустақилонаи донишҷӯён бо адабиёти электронӣ амалӣ мегардад.

Қорҳои минбаъдаи синфӣ аз соҳибмаҳоративу соҳибмалакагӣ дар истифодаи донишҳои омӯхта дар амалия иборат аст. Татбиқи он дар заминаи истифодаи таҷрибаи электронӣ сурат мегарад. Қадоме, ки дорои масъалаҳои ҳаллашон аз рӯи сатҳи мураккабияшон тақсимшуда мебошад.

Баъди шунидани баромади тавзеҳотӣ ва дастурҳои омӯзгор донишҷӯён бо интиҳоби сатҳи масъалаву суръати ҳалли онҳо ба қори мустақилона мепардозанд. Қадоме, ки мутобиқи талаботи донишандӯзию имкониятҳои онҳост. Дар ҳолати мушкил будани ҳалли масъала донишҷӯён барои қумак ба омӯзгор муқориаат мекунанд.

Баъди анҷоми қори мустақилона донишҷӯён метавонанд, масъалаҳои ҳалқардаашонро дар шакли тестгузаронии компютерӣ худашон санҷанд. То ки дар ҳолати зарурӣ ба давраи муҳими қор барқаранд. Ё аз қумки омӯзгор истифода баранд. Сарқай соати таълим ба донишҷӯёни муваффақ имқон медиҳад ба ҷуқуромӯзии баъзе масъалаҳои иқтисодиёт, ҳалли масъалаҳои ғайристандартӣ ва қори илмӣ машғул шаванд.

Бо омӯхтани маҳорати ҳалли масъала аз рӯи мавзӯи омӯхташаванда донишҷӯён бо қорбарӣ бо компютер бо мақсади азхуд намудани малақа дар истифодаи технологияи иттилоотӣ дар ҳалли масъалаҳои иқтисодӣ мепардозанд. Ин намуди фаъолият дар шакли қорҳои лабораторӣ-компютерӣ амалӣ мегардад.

Дар раванди иҷрои намудҳои фавқузқикри фаъолияти таълимӣ ташаккули тафаккури иқтисодии донишҷӯён ба вуҷуд омада, сифатҳои шахсии мутааллиқ ба салоҳиятҳои қалидии мутаҳассис ҳосил мешавад.

Дар модули салоҳиятнокии мутахассис ҳадафҳои таълим ҳам ба объекту предмети меҳнат, бо иҷрои амалҳои аниқ ва ҳам бо талаботҳои байнифаннии муттаҳидшуда ба натиҷаи раванди таълим пайваст мешавад. Раванди таълим, тавре таҷриба нишон медиҳад, дар он сурат самаранок мегардад, ки дар асоси мушкilotӣ, ғайриодӣ, шахсӣ-тафаккурӣ, ҳолатӣ, гуфтугӯӣ ва ниҳоят модули таркиб меёбад. Ин имкон медиҳад ғайриодӣ таълимӣ-донишдӯзии донишҷӯёнро асоснок ва ҳавасманд сохта шавад.

Ҳамин тариқ, фанни таълимӣ дар ҳолати муносибати салоҳиянок кардан ба таълим муназзаму афзун, мутобик ба мантиқи гузариш аз омӯзиш ба меҳнати касбӣ мегардад. Ин ҷо ду намуди тағйироти муайян вучуд дорад:

-субъекти таълим аз оғоз дар мавқеи ғайриодӣ гузашта мешавад, қадоме, ки предмет зимнан соф аз таълимӣ амалан ба касбӣ табдил меёбад;

-талабот аз ҷониби ғайриодӣ касбӣ сохтортаркибдиханда гардида, онҳо принсипи технологияи таркибӣ ва қушодани на танҳо фанҳои алоҳидаи таълим, ҳамчунин муҳтавои тамоми омодагии мутахассисонро дар мактаби олии супориш медиҳад.

Ин гуна технология дар МДТ «ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров» истифода шудааст. Вай маърифати асосҳои ғайриодӣ соҳибдорӣ; усулҳои таълим ва таҳлили иқтисодӣ; малакаи пешбурди корҳои беруназсинфӣ; маҳорати истифодаи усулҳои ғайрианъанавии таълими фанни иқтисодӣ; бозҳои корӣ; таҳияи кроссворд; криптограммаҳо; ребусҳо, таҳияи реклама, баргузор кардани чорабиниҳои фарҳангӣ-маърифатиро пешбинӣ менамояд.

Дар муҳтавои барномаи таҳияшуда оид ба ташаккули фарҳанги тафаккури иқтисодӣ инҳо ворид карда шудаанд:

-«чистони иқтисодӣ» -хилофӣ, гоҳо саволҳои шавқовар ва ғуссаовар, ки ҳуди ҳаёт ба мо медиҳад. Ин усули нав бо мақсади рушди ҳосил кардани тафаккури иқтисодӣ аст. Барои ҳалли «чистони иқтисодӣ» як ва ё якчанд консепсияҳои иқтисодиро номбар ва дар ҷунин ҳолат ҷи гуна қор карданашонро фаҳмонидан зарур аст;

-мафҳумҳои қалидӣ-ин номгӯи мафҳумҳои иқтисодии дар ин фанни омӯхташаванда аст;

-тестҳои «4:1»- ин намуди пахншудатарини тест буда, аз байни 4 ҷавоб мебошад, ки танҳо 1 ҷавоби дуруст ва ё дар ҳама гуна ҳолат нисбатан дурустро интихоб кардан зарур аст;

-кроссворд-масъала, ки сохтори тафаккурро рушд ва имкон медиҳад, мафҳуми истилоҳҳои асосӣ дар хотир ҳифз карда шавад;

-масъала ва саволҳо- ин намудҳои анъанавии масъалаҳоест, ки дар аксари адабиёт ва дастурҳои таълимӣ иштирок дорад;

-«тести бинарӣ»- ин тесте мебошад, ки ба саволи он ду ҷавоб- «ҳа» ё «не» додан мумкин аст;

-«МИМ»- модуликунонии иқтисод ва менеҷмент- модуликунонии компютери, ки имкон медиҳад дар ҷодаи истеҳсолу менеҷмент байни донишҷӯён мусобиқа гузаронида шавад. Қадоме, ки дар асоси гурӯҳ ташкил шудаасту теъдоди онҳо аз 2 то 8 нафар буда метавонад.

Мусобиқа «рақобаткунандагон»-ро водор месозад дар бораи асосҳои истеҳсолот, маркетинг ва қори молия андеша ва онҳоро ба консепсияи иқтисодӣ, ки меомӯзанд, муқоиса кунанд.

МИМ-ро метавон дар тамоми муддати таҳлили курси иқтисод истифода бурда, бисёр усулҳои ворид сохтани онро ба раванди таълим дарёфт кард. Ин ба таълимгирандагон имкон медиҳад, донишҳои омӯхташонро ба хотир оранд ва дар амалия аз таҳияи шаклҳои имконияти гуногунии истеҳсолии талаботу пешниҳоди иқтисодӣ бозорӣ оғоз карда, то тағйири меъёрҳои бонкӣ ва қабули қарор дар тижорат истифода баранд.

Дар ин радиф усули гузаронидани машғулиятҳо аз рӯи фанҳои махсусро ба монанди «Истеҳсолот. Омилҳои истеҳсолот. Гардиши омилҳои истеҳсолот.Объектҳои истеҳсолӣ ва истеҳсолот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Маҳсулнокии меҳнат. Самаранокии истифодаи омилҳои истеҳсолот дар шароити минтақа» пешниҳод мегардад.

Дар мавзӯи омӯхташаванда ба соҳаҳои саноату кишоварзӣ, барқу хоҷагии ҷангал, нақлиёту алоқаи кишвар диққати махсус дода, гузашта, рушди ояндаи объектҳои ҳаётан муҳимми минтақа баррасиву иқтидорҳои истеҳсолии қорхонаҳои саноатӣ тасниф мешаванд.

Ба донишҷӯён супоришҳои (вазифаҳо) эҷодӣ (дорои характери тадқиқотӣ) оид ба муайян сохтани истифодаи сарфакоронаи захираҳои маҳаллӣ дода мешавад. Дар қорҳои тадқиқотӣ пешниҳод карданд, ки сохтори энергетикаи маҳаллӣ таҳия карда шавад. Қадоме, ки на танҳо истифодаи имкониятҳои обӣ (дарё), ҳамзамон аз қувваи офтобу шамол низ истифода бурдан зарур аст. Донишҷӯён лоиҳаҳои сохтмони Нерӯгоҳи барқӣ обии (НБО) хурдро дар дараҳои убуршавандаи водии Зарафшон ва истифодаи батареяҳои офтобиро дар дигар минтақаҳои вилояти Суғд бо дар назардошти он ки аз 365 рӯзи сол наздик 245 рӯзаш офтобист, пешниҳод карданд. Ҳамчунин андешаҳо дар бораи имконияти нисбатан самаранок истифода бурдани қанданиҳои қориданок ва боигарии ҷангалу ғайра баён шуданд.

Дар усули таълим мутобиқати ин усул бо ҳадаф, вазифаю муҳтавои он, мавзуи омӯхташаванда, хусусиятҳои синнусолӣ, ҷисмонӣ, психологӣ (руҳия) таълимгирандагон, сатҳи омодагии онҳо, хусусияти коллектив, шароити ташкилоти таълимӣ-тарбиявӣ коркунанда ба инобат гирифта мешавад. Дар маҷмӯ барнома ба татбиқи амалҳои рушддиҳандаю мутобиқсозанда ва компенсаторӣ (чубронӣ) нигаронида шудааст.

Дар дараҷаи амалҳои ғавқузикр рушддиҳанда дар мақоми аввал гузошта мешавад, зеро, афзоиши имкониятҳои шахсият нисбати гузаштан аз нодонӣ ба доноӣ, аз пастравӣ ба болоравиро пешбинӣ менамояд.

Амали мутобиқсозӣ ба мутобиқшавии зуд ба тағйиротҳои шароити беруна мусоидат мекунад. Муназзамии муҳити зист, тағйироти муайян дар муносибатҳои иқтисодӣ дар тамоми соҳаҳои ҷомеаи мо нақши ин амалро барои имрӯз басо муҳим месозад.

Амали компенсаторӣ (чубронӣ) чун азнавсозии мусбӣи руҳия (психология) донишҷӯ, тағйири ҷобачогузори он, сафарбарсозии захираҳои (имкониятҳои) дохилии шахс баррасӣ мешавад. Ин усулҳои таълим дар назди таълими анъанавӣ, ҳосса дар ҳолати омӯзиши категорияҳои (дараҷаҳои) мураккаби иқтисодӣ, махсусан, муҳим афзалият пайдо мекунад. Зеро, таълимгирандагон аз олами наврасӣ ба давраи ҳаёти мустақилона ворид шуда, ба раванди истеҳсоли молу маҳсулот ва хизматрасонӣ, ҳоҷагидорӣ мепайванданд. Онҳо ба муҳаррики ҷараёнҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ табдил меёбанд.

Дар баробари ин, салоҳияти касбӣ чун ҳадафи ниҳони омодагии касбӣ ва худтакомулёбии минбаъда аз ҷониби мо дар қор чун сатҳи баланди муҳимгардонии тамоми салоҳиятҳо, қобилияти самаранок ташкил кардани фаъолияти касбии ҳеш муайян карда шуд. Ин тасаввурот имкон медиҳад, тафсири салоҳияти муҳтавоӣ, касбӣ ташаккул дода шавад.

Салоҳияти касбии иқтисодии мутахассиси оянда ҳориқаи мураккаби синтези салоҳияти муҳтавоӣ, касбӣ-фаъолиятӣ, техникӣ, шартӣ-ҳадафӣ ва зехнӣ маҳсуб мешавад. Он чун сатҳи баланди муҳимгардонии сохтори сифатҳои зехнӣ-шахсӣ барои ҳалли масъалаҳои содакунӣи мушкilotи иҷтимоӣ-иқтисодии интегративӣ дар доираи ихтисоси асосӣ фаҳмида мешавад.

Маълум, ки донишҷӯ-хатмкунандаи мактаби олий пурра ба ин модул мутобиқ буда наметавонад. Ба салоҳияти касбии ӯ баъди хатми муассисаи таълимӣ, чун қоида танҳо асосҳои он вучуд дошта метавонаду ҳалос. Аз ин рӯ, оғоз аз давраи аввали таълим дар мактаби олий (масалан, аз курси якум бо ёрии азхудкунии фанни «Муқаддимаи ихтисос»), пеш аз ҳама, дар ниҳоди хонандагон шавқмандӣ ба касбомӯзӣ, бошууроно интиҳоб кардани касб ва ғайраро бояд рушд дод. Зеро, инсоният на ҳама вақт масъулияти тавассути сохтори таълим гузаштани тамоми намоёнҳои ўро ба дӯши худ гирифта метавонад.

Фанни иқтисоде, ки дар мактабҳои олий таълим дода мешавад, соф ба масъалаи касбӣ сару қор дорад. Аз ин рӯ, ҳама гуна мактаби олий имрӯз ба мушкilotи наздиксозии базаи иқтисодӣ бо таълимоти касбии мутахассисон рӯ ба рӯ аст. Дар ҳоле, ки стандартҳои таълимоти касбии муосир фосилагузори умумӣи дониши иқтисодӣ ё техникиро қонунӣ гардониданд. Дар фаъолияти мустақилонаи кафедраҳо роҳҳои ташаккули салоҳияти иқтисодии мутахассисони оянда ба назар намерасад.

Салоҳиятноки тавассути маҷмуи дониш ва малакаи муайян карда намешавад, зеро вай малакаи сафарбаркунии тамоми донишҳои зарурӣ ва таҷрибаро дар ҳолати аниқ фаъолияти амалӣ мефаҳмонад. Ин қобилияти инсон робитаи байни дониш ва ҳолати истифодаи онҳоро муқаррар месозад, роҳи ҳалли масъаларо дарёфт менамояд.

Салоҳиятноки- ин таснифоти шахсияти соҳибдониш, соҳибтаҷриба барои иҷрои фаъолияти аниқ буда, дорои салоҳияти касбӣ, методӣ, донишандӯзӣ, иҷтимоӣ ва қобилияти унверсалии инсон мебошад. Қадоме, ки ба инсон имкон медиҳад, масъалаҳои актуалӣ ва аз лиҳози касбият ояндадорро ҳаллу фасл менамояд. Бо дар назардошти ин муайянсозӣ бояд, ки ҳадафу муҳтаво, технология ва тартиби таҳлил барои муайянсозии доираи рушди шахсияти донишҷӯ дар фаъолияти таълимӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва касбӣ аз нав таҳрезӣ шавад.

Салоҳиятноки чун маҷмуи таркибҳост, ки имрӯз чун омили калидӣ зарурӣ барои хатмкунандаҳои мактабҳои олий ва касбӣ, маҳсуб мешавад. Онҳо мутобиқ ба ихтисоси аниқ буда, метавон бо ёрии маҷмуи муносибатҳо ташаккул дода шавад. Муттаҳидшавии онҳо метавонанд ба ташаккули механизмҳои худрушдёбии шахсият ва табодули ташкилотии

таълимӣ ба сохтори худомӯзӣ мусоидат кунад. Ин ҳолат метавонад, чадвали нави таҳсилот-омӯзиш дар тури ҳаётро татбиқ созад.

Сохтор ва муҳтавои раванди таълим дар мактабҳои олии бояд мутобиқ ба модули нав тағйир дода шавад, ки муносибати салоҳиятнокро татбиқ менамояд. Дар он ба салоҳияти касбӣ нақши омили сохторофарӣ мутааллиқ доништа шудааст, ки тамоми элементҳои технологияи педагогиро муттаҳид сохтааст. Яке аз сабабҳои муҳимияти муносибати салоҳиятноки дар таълим қобилият ва омодагии заифи хатмкунандагони мо нисбати қабули қарорҳои самаранок дар шароитҳои зудивазшавандаи иқтисоди бозорист. Ҳамин тавр, барои он ки талаботҳои дар доираи тавсифномаи касбӣ пешниҳодшуда ба мутахассис татбиқ шавад, бояд маҷмуи сифатҳои муҳими касбӣ ва салоҳияти касбӣ таҳия гардад.

АДАБИЁТ:

1. Абалкин, Л.И. Новый тип экономического мышления/ Л.И.Абалкин. -М: Мысль, 1987. -191с.
2. Аристотель. Собрание сочинений. Т.2/ Аристотель- М.: Мысль, 1975.-703с.
3. Кондаков, В.А. Курс лекций по экономической психологии. Т.1/ В.А.Кондаков. - Тюмень: ТюмГНГУ, 2000. - 520с.
4. Леонтьев, А.Н. Избранные психологические произведения. В 2т. - т.2 -М.: Педагогика, 1983.- 320 с.
5. Лурия, А.Р. Ум мнемониста/ А.Р.Лурия// Хрестоматия по психологии. Психология мышления/ Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.В.Петухова. - М.: Изд-во МГУ, 1981. - С.108-112.
6. Соколинский, В.М. Психологические основы экономики: Учеб. пособие для вузов/ В.М.Соколинский. - М.: ЮНИТИ, 1999. - 215с.
7. Соколова, И.Ю. Психологические основы технологии подготовки специалистов в техническом вузе: дис. ... д-ра ... наук/ И.Ю.Соколова. - СПб., 1997.-332с.

REFERENCES:

1. Abalkin, L.I. New type of economic thinking / L.I.Abalkin. -M: Mysl, 1987. -191 p.
2. Aristotle. Collected Works. V.2 / Aristotle- M.: Mysl, 1975.-703 p.
3. Kondakov, V.A. Lecture Course on Economic Psychology.V.1./V.A.Kondakov.-Tyumen: TyumGNGU, 2000. - 520 p.
4. Leontiev A.N. Selected psychological works. In 2 volumes. - v.2 - M.: Pedagogy, 1983. - 320 p.
5. Luria, A.R. The Mind of a Mnemonist / A.R.Luria // Reader on Psychology. Psychology of Thinking / Ed. Yu.B.Gippenreiter, V.V.Petukhov. - M.: Moscow State University Publishing House, 1981. - P.108-112.
6. Sokolinsky, V.M. Psychological Foundations of Economics: Textbook. manual for universities / V.M.Sokolinsky. - M.: UNITY, 1999. – 215 p.
7. Sokolova, I.Yu. Psychological Foundations of the Technology of Training Specialists in a Technical University: dis. ... Doctor of Pedagogical Sciences / I.Yu.Sokolova. - St. Petersburg, 1997.-332 p.